

Dombi Feri bácsi szokta mondani, hogy a Mennyei Atya kérdezi a sok kis angyalkát: „Ki akar tanúságot tenni rólam a földön?” És ha valaki jelentkezik – márpedig sokan jelentkeznek – akkor a földön megszületik egy kisbaba. Lehet, hogy igazra volt Feri bácsinak. De vajon az „angyalkák” hogyan találnak vissza a Mennyországba? Az egyik módszer a Hüvelyk Matyi féle. Hüvelyk Matyit és testvéreit a mesében szüleik az erdőbe vezetik. Matyi előrelátóan apró kavicsokat szór el az úton, hogy szüleik nélkül is hazataláljanak. Ami a mesében kavics, az a valóságban egy-egy gondolat. Ahogyan Matyi is vágyik haza szüleihez, mi is vágyunk vissza az Atyához. És amikor megtalálunk egy kavicsot, ami onnan való, akkor egy kicsit megnyugszunk: ez az út nem a semmibe, hanem haza vezet bennünket. Az itt összegyűjtött írások az én útkeresésemről, az általam talált kavicsokról szólnak.

Az út, amelyen hazafelé igyekszem, és a kívánság, hogy mindenki megtalálja a sajátját, legyen az a bizonyos szellemi végrendeletem, ami az egyik írásban is szóba kerül.

Zsuzsának és nekem a közösség, a Bokor az a hely, ahol ezekről a dolgokról beszélni tudunk. Ezt a füzetet azoknak is szánom, akik életünknek ezt a részét kevésbé ismerik.

Egy lelkiismeretes tiltakozó – 1943-ból

1943. augusztus 9-én végezték ki Franz Jägerstättert Brandenburgban. Egy ember, aki még ma is élhetne. Hiszen felesége, Franciska is él még. 1993. augusztusában az idős asszonnyal kb. 800 ember emlékezett az ötven évvel ezelőtti eseményekre egy kis faluban, 40 kilométerre északra Salzburgtól.

Az első napon szentmise és közös ebéd a vértanú házánál. Este színdarab az iskola tornatermében. Másnap előadás és liturgikus, zenés visszaemlékezés. Utána 10 kilométeres zarándokút, végül szentmise a falu, St. Radegund templomában.

S ami külsőségeknél sokkal izgalmasabb: megismerni az erőszakmentesség történetének egy fejezetét, még ma is élő alakjait. Felfedezni, hogy a valóság sokkal színesebb és sokkal emberibb, mint gondolnók.

Első utam a templom oldalában levő sírhoz vezetett. Ezután a templomba betérve ért az első meglepetés. Az egyik falon névsor: „1943-ban, a II. vh.-ban elestek”. S az utolsó név: Franz Jägerstätter. Nem értettem: itt mért nem úgy akarnak emlékezni, ahogyan én. Csak akkor kezdtem komolyan gondolkodni, amikor barátomat egy helybéli finoman figyelmeztette: itt nem mindenki örül a nagy ünnepségnek.

S ekkor kellett rádöbennem, hogy akinek a férje, apja, testvére fegyverrel a kezében ugyanazért a békéért harcolt, mint Franz Jägerstätter, talán soha nem fogja megérteni, hogy mi volt a két áldozat gondolkodása között a különbség. S hogy ez a nem értés komolyabb, mint gondolnók, abból is látszott, hogy a falu háborús halottainak nevét tartalmazó díszes könyvet a mise alatt jelképesen az oltárra helyezték.

Ebéd után néhány szót váltottunk a vértanú özvegyével. Arca fáradtnak látszott, amikor szűkszavúan válaszolt a kérdéseinkre. Elmondta, hogy sok fájdalmat okoz családjuknak a környezet megvetése, mely csak lassan-lassan enyhül. Egy másik kérdésünkre elmondta, hogy annak idején szeretne volna lebeszélni férjét döntéséről. A rövid beszélgetés alatt meggyőződünk róla,

Az alábbi úti beszámoló az Érted Vagyok folyóirat 1993. decemberi számában jelent meg.

hogy Franciska nagy szeretettel ápolja férje emlékét, s hogy fontos számára az a vigasztalás, amelyet a férje iránt megnyilvánuló tiszteletben talál.

További beszélgetéseink, ha burkoltan is, a körül az izgalmas kérdés körül forogta, hogy ki-ki hogyan viszonyul Franz Jägerstätter életéhez, gondolkodásához. Sok környékbeli bizonyára megszokásból vett részt az eseményen. Másokban, noha szinte szentként tisztelik a vértanút, fel sem merült az erőszakmentesség kérdése.

A Pax Christi békeszervezet USA-ból érkezett küldöttségének vezetőjét hallgatva a magyar valóság jutott eszünkbe: amikor ez a fiatalember sem csak a tévéből ismeri az erőszakot, ezidáig ötször követtek el ellene fegyveres rablást.

Mély benyomást tettek rám azok a beszélgetések, melyek során többen is elmondták, hogy a II. Vatikáni Zsinat idején hogyan próbálták meggyőzni a bíborosokat, hogy a zsinati dokumentumokban pozitívan foglaljanak állást például az erőszakmentesség kérdésében. Ezek közé tartozott Hildegard Goss-Mayr is, aki, miután dél-amerikai és fülöp-szigeteki, több évtizedes erőszakmentességet hirdető munkájáról mesélt, a témáról szóló könyvének egy példányát „bokorbeli barátainak” dedikálva adta nekünk. Ez az idős, nagy szeretetet sugárzó hölgy az összes résztvevők előtt is mai kérdésekről beszélt: a délszláv menekültek befogadásáról, a harmadik világról, az erőszakmentességről.

A zarándokúton, miközben egy darabig én vittem a menet elején a keresztet, arra gondoltam, hogy ez a sokféle, szedett-vedett társaság valóban csak úgy juthat tovább, ha előre, a keresztre figyel, s azt próbálja meg követni.

Keres lelkigyakorlat

7 hónapos kislányunkon, Veronikán kívül még nem kellett eltemetnem senkit sem. Nem tudom, milyen érzés felszámolni egy mellettem megöregedett ember otthonát. Sorban kézbevenni tárgyait, ruháit, dönteni azok sorsáról. Nem tudom, milyen érzés olvasni valakinek a végrendeletét. Sokszor gondolok rá: vajon édesanyámnak van-e egy lezárt borítékja, benne súlyos percek, órák soraival. Erről még sosem beszéltem vele. Mintha titkolna valamit? Végül is elmondhatná... Vagy csak az szólalhat meg így, aki már a túlparton van? Amíg nincs ott, addig a boríték nincs „ratifikálva”?

Talán azért is gondolok ezekre, mert néha úgy érzem, mintha egyetlen dolgunk lenne az életben: meghalni. Ez persze így nem pontos: a „meghalást” nem mi csináljuk. De amikor meghalunk, akkor megnyílik bennünk egy kapu. Ami egészen addig zárva volt. És akkor is csak néhány pillanatig van nyitva. Csak *akkor* van lehetőségünk bemenni rajta, vagy maradni továbbra is ezen az oldalon, halálunk ellenére. Talán így pontosabb: egész életünkben arra készülünk, hogy akkor majd meg tudjuk tenni azt a lépést. Ezért van az, hogy az életben azok az igazán fontos dolgok, amiket magukban hordozunk, és *akkor* magunkkal vihetünk, hogy segítsen *abban* a tettben.

Ez persze mindenkinek a saját ügye.

De azért ott motoszkál az emberben, hogy valamit itt hagyok a földön is magam után. Lehet, hogy úgy érezzük, ez a nyom csak annyi, mint egy pillangó szárnycsapása. De pont erről mondják a meteorológusok, hogy lehet, hogy néhány nap múlva ez a szárnycsapás hurrikánként ér a kontinensre...

Szóval, mi az a szárnycsapás, amit én itt hagyok az utókornak? Minden tettem és gondolatom az. És mi az, amit itt *akarok* hagyni? Amit szeretnék másnak is átadni? Amivel, úgy érzem, én majd át tudok lépni *akkor*, *azon* a kapun. Hátha nekik is jó lesz majd valamire.

Az alábbi bevezetőt a Keres közösség lelkigyakorlatára írtam 2000. szeptemberében. Hosszú előadásra nem tellett tőlem. De egy rövid bevezető néhány gondolattal, és utána séta, egyedüllet a természetben: ez az egyik legjobb módja a lelkigyakorlatnak.

Nekem még nincs leragasztott borítékom. De hónapok óta foglalkoztat, hogy kellene készíteni egyet. Hogy valamire rá szeretném tenni életem súlyának pecsétjét. Talán nekem is jó lenne, ha tudnám a hétköznapi zűrzavarában, kavargásában mi az, amire figyelnem kell. Mi az én receptem az aranycsinálásra? Hogyan változik az életem a legnemesebb dologgá a világon? És mi az a tudás, amit nem kezdhet ki az idő? Mi az, ami megtart engem? És mi az, amit *én akarok* megtartani? Amivel átférek majd a tű fölé. Sok mindent le kell majd vetnem: az álarcaimat, a komplexusaimat, a felesleges éneket. De mi az, ami velem maradhat?

Azt hiszem, abban a borítékban szó esik majd az alázatról. Nehéz szó! Számomra – furcsa mód – mindig önmagam és a sorsom elfogadását jelentette. A reális látást.

Az életem olyan, mint amikor egy kő a vízbe pottyan: az életerő hullámai minden irányban rákényszerítik magukat környezetemre. Aztán, az évek során valahogy elfogynak, csillapodnak. Talán ez is a kegyelem része: a vágyaim enyhülnek, megnyugszanak. Lassan tudok figyelni a másik emberre. Megbékélek önmagammal.

A sors mindenki számára azt az utat jelenti, ahogyan belesimulhat Istenbe. Ezért kell tudnom azt, ami a sorsomban igazán fontos. A többit pedig úgy kellene kezelni, mint ami nem lényeges.

És hogy miről esik még majd szó a borítékban? Még én sem tudom biztosan. Ti pedig akkor tudjátok meg, ha majd kibontjátok.

*

Azt szeretném most kérni tőletek, hogy az előttünk levő csendben gondolkozzatok velem együtt (illetve külön-külön), hogy ti miféle dolgokról írnátok a „szellemi hagyatékotokban”. Ha lesznek olyan gondolataink, amelyek nem túl személyesek, akkor azt a csend utáni körimában vagy beszélgetésben osszuk majd meg egymással.

Liturgikus alkalom

A János Evangéliumból megtudhatjuk, hogy milyen bort adott Jézus a kánai ifjú párnak. Most arról szólnék néhány szót, hogy a feleségemnek és nekem, tehát *nekünk* milyen bort adott. Arról nem akarok beszélni, hogy vajon a mi saját borunk, ami aztán elfogyott házasságunk évei során, vajon silány volt-e, mint a kánai fiataloké. Ha ezekre az évekre visszagondolok, az emlékeknek számomra is édes íze van. És nem is akarom, hogy másmilyen legyen.

Mostanában egyre fontosabbnak tűnik számomra a saját sorsom. Mintha – egyszerűen szólva – lenne egy isteni, és egy ördögi sorsom. Ha kezembe veszem, akkor megvalósíthatom a számomra rendelt isteni sorsot. Ha ezt nem teszem, szinte véletlenszerűen hánykódom az előrelépés és a helybenjárás, visszalépés választásaiban. Azt mindig tudtam, hogy a kereszténység nem bizonyos – bűnösnek nyilvánított – magatartásformák elkerüléséből áll. De sokáig azt gondoltam, hogy az életem pozitív tartalmának kijelöléséhez elegendő követnem a szegénység—kicsiség—erőszakmentesség hármasságát. Most úgy látom, hogy én nem járhatok azon az úton, amelyet más mutatott nekem – hiába viszi az őt Istenhez. És ha az én életem egyedi íze itt van elrejtve, akkor a házasságunk Jézus adta bora is annak a kérdésnek a helyes megválaszolása, hogy hogyan fonódnak össze sorsaink az Isten tervében.

A házasságra készülve, húszéves koromban önkéntelenül is azt gondoltam, hogy majd a sok gyerek, esetleg egy életközösség gondoskodik majd kellően sorsunk összefonódásáról. Csakhogy a házasság évei során kiderült, hogy bizony mi ketten nagyon különbözőek vagyunk, és nagyon más úton akarunk Istenhez eljutni. Különböző a hivatásunk, a munkánk, a hobbink, az érdeklődésünk, sőt egy csomó nem jelentéktelen dologról a véleményünk is különböző. A feleségem szeretne egy határozott, férfias férjet, de az már nem tetszik neki, ha az a férj nem az ő szája íze szerint dönt a

Jóskáéknál volt 2000-ben néhány este, amit liturgikus alkalomnak neveztünk el. Ide bárkit el lehetett hívni egy beszélgetésre. Ezt az írást, ha jól emlékszem, a kánai menyegzőről szóló szentírási hely kapcsán írtam az egyik ilyen alkalomra.

család dolgaiban. Nekem lehet, hogy egyszerűbb lenne az életem egy olyan asszonnyal, aki – túlteljesítve Pál apostol tanácsait – nemcsak a közösségben nem szólalna meg, de otthon sem nyilvánítana véleményt. Csakhogy én egy ilyen nőt nem tudnék igazán szeretni.

Sokat változott a gondolkodásom, amire elfogadtam azt, hogy milyen különbözőek vagyunk. De most már kezdem szeretni ezt a helyzetet. Egyre érdekesebb látni egy másik ember küzdelmét a *saját* boldogulásáért, és egyre nagyobb és tisztább vágyat érzek, hogy ebben segítsék neki. Egyre inkább akarom, hogy lelkesedjen akár olyan dolgokért is, amik engem hidegen hagynak. Hiszen olyan jó egy tervvel, vágyakkal teli ember mellett élni. Egyre kevésbé félek attól, hogy ha más iránt lelkesedik, akkor engem kevésbé fog szeretni. Viccesen szólva olyan ez, mint az őrangyal játék a táborozások alkalmával: mindig figyelni a másikat, mire van szüksége. Csak ott ezt titokban kellett csinálni, most lehet nyíltan.

Van egy hipotézisem, ami úgy szól, hogy minden ember döbbenetes biztonsággal választ magának társat. Hogy mihez? Ahhoz a sorshoz, amit szán magának tudat alatt. Senki sem választ *rosszul*, hanem esetleg egy *rossz élethez* választ társat. Ezt a tételt magamra is szoktam alkalmazni. Innen tudom például, hogy azért választottam magamnak ilyen feleséget, mert csak így maradhat számomra mindig érdekes és izgalmas. Csak így tudom őt szeretni halálomig.

Az esküvői meghívónkra ezt a két sort írtuk Weöres Sándor Teljesség felé című művéből: „Örömöm sokszorozódjék a te örömedben. Hiányosságom váljék jóssággá benned.” Akkor csak annyit éreztem, hogy van valami e két sorban, ami fontos számomra. Hogy mi, azt akkor még nem tudtam, de ma már egy kicsit jobban értem.

Jenő!

Nagyon nehéz levelet írni neked úgy, hogy nem tudunk rólad semmit. Nem tudjuk, mennyi idős vagy, nem tudjuk, miért ülsz és mikor szabadulsz. Nem tudjuk, hogy vár-e majd valaki, ha kijössz. Nem tudjuk, milyen terveid vannak. Esetleg azt gondolod, hogy neked már úgymint minden mindegy? Amit tehetünk, az az, hogy leírjuk a mi terveinket.

Úgy látjuk, hogy a világban nagyon sok gonoszság, szeretetlenség, szenvedés van. Tudjuk, hogy mi nem változtathatjuk meg az egész világot, akármennyire is szeretnénk. Amit tehetünk, az az, hogy ahol tudjuk, megpróbáljuk megtörni a gonoszság átkát, ami az embereken – rajtunk is – ül. Hogy ne szaporítsuk, ne adjuk tovább azt a szeretetlenséget, amiből már így is túl sok van. Azt reméljük, hogy az az ember, akibe mi jók vagyunk, továbbadja másoknak azt. Hogy ne csak a hülyeség és a gonoszság szaporodjon, hanem a világosság is. Hiszünk benne, hogy ha meghalunk, meglátjuk majd az Istent. Ezt tartjuk az egyetlen értelmes dolognak, amire az életet érdemes elfecsérelni.

Mi egy boldog család vagyunk két kislánkkal. Van munkánk, kenyerünk, ott-honunk. A családjunkat össze akarjuk tartani, boldogságot akarunk benne teremteni anélkül, hogy másokét elvonnánk. Ha tudunk, szeretnénk másokon is segíteni.

Ezért küldjük neked – mások anyagi segítségével – ezt a csomagot. Használd egészséggel a benne levőket. Ha egy kicsit boldogabb leszel tőle a karácsonyod, megérted.

Talán kinevetsz minket, de imádkozunk érted, hogy áldjon meg téged az Isten, ahogyan minket is megáld.

Szeretettel

Néhány éven keresztül a Kari-tásztól kaptunk Karácsony előtti csomagküldésre szóló engedélyt valamelyik börtönbe, ami egy-egy elítélt nevére szólt. Ez a levél - egy próbálkozás az „érintésre” - az egyik ilyen csomagba került a szalámi, csoki, zokni stb. mellé.

Kárpátaljai árvíz

Egy régi kabaréjelenetben két magyar kimegy Ausztriába, és sörözés, vásárlás közben mindenről megállapítják, hogy sokkal jobb, mint otthon – csak drágább. Ezért tér vissza szinte refrénszerűen – talán Balázs Péter ajkán – hogy „Csak nem átszámítani!”

Valami hasonlót éreztem március 16-17-én Kárpátalján: az elem tároló kilátástalan, nyomorúságos helyzetet nem szabad a hazai viszonyokkal összehasonlítani, mert nem akarok megküzdeni az így feltoluló érzésekkel.

A Bokorliget Alapítvány szervezésében három autóval vittünk élelmiszert, ruhaneműt és némi kézpénzt a nagyszőlősi járásba, Tiszaújhelyre és Királyházára. Köszönet érte Kaszap Istvánnak és Mártának, az Alapítvány munkatársainak, és a sok-sok adományozónak.

A tiszabecsi határátkelőnél, az ukrán oldalon kb. három órára rövidült az átlépés, mert egy karton cigaretta felgyorsította a folyamatot. Közben a tiszaujlaki gyerekek mindent elkérnek az érkező magyaroktól a pénztől az almáig és az üveg vízig. Nagy szeretettel fogadott minket Orosz István tiszaujhelyi görögkatolikus lelkész, aki magyar állampolgárként tizenegy éve él itt feleségével és most már öt gyermekével. Az ő falujukat, és a Tiszától északra eső településeket elkerülte a mostani árvíz. Ezért szervezett fiatalokból és felnőttekből kb. 10 fős brigádot, melynek tagjai önkéntesként naponta járnak át dolgozni a túlpartra.

Az elöntött települések, köztük Királyháza, Tiszaszászfalu, Feketeardó, Csepe a Tiszától délre fekszenek. Itt a víz már visszavonult, az emberek visszaköltöztek – volna, ha még állna a házuk. A helyi újság, a Kárpáti Igaz Szó szerint kb. 1500 (elsősorban vályog) ház dőlt össze Kárpátalján, ebből 1200 ebben a megyében. De nagyon sok megroggyant, megrongálódott, ezért ezeket is le kell bontani. Az említett falvakban a

Ez a beszámoló az EuroAstra internetes portálon jelent meg 2001. tavaszán.

házak fele összedőlt. Az emberek ott alszanak, ahol tudnak: nyárikonyha, vagy csak egy ponyva az udvarban, esetleg a szomszéd éppen maradt háza. A dolgosabbak már kiszedték a kerítés rácsa közül a víz (néhol két méteres) szintjét jelző uszadékot, és elkezdték a romokat eltakarítani, vagy a lebontandó házat kiüríteni, lebontani. A katonaság tábori konyhákat állított fel, katonák százai segítenek néhány markolóval és teherautókkal a romeltakarításban. Az embereken nem igazán látszik az elkeseredettség, teszik a dolgukat. Az állam minden segítséget megígér – ez ugye itthonról is ismerős. Mindenesetre félok, hogy ha háromévente van olyan árvíz, aminek százévente kellene lenni, akkor ez újabb lökést ad az (elsősorban munkaképes) magyarok áttelepülésének.

Kárpátalján az emberek 80 százaléka munkanélküli, a szerencsésebbek egy jobb-rosszabb Audi-val vagy Mercédesszel hordják át 80 literenként a benzint, gázolajat Magyarországra. Itt még középkorban élnek az emberek. És ez nem a szó “hangulati” tartalmát jelenti, hanem a gazdaságit: az állam a jövedelmek elenyésző része felett rendelkezik. Cserébe szinte nem ad semmit. Akinek a gyógyítását, műtétjét támogatja egy-egy magyarországi alapítvány, az átjön kezeltetni magát. Tetanusz nem létezik. A családi pótlék kb. fele-harmada lenne az itteninek, ha megkapták. De ugye aláírást hamisítani nem nehéz. Nálunk korrupció van, de hogy ezt hogy nevezik, nem tudom.

Előre tudtam, hogy amit oda viszek magammal, azt ott is fogom hagyni. Azért szerettem volna a vadonatúj gumicsizmámat hazahozni, de nem tudtam nemet mondani a kérésre: ahogy levettem, melegen, izzadtan adtam egy ember kezébe. De nemcsak a csizma maradt ott, hanem egy darab a szívemből is.

CsG bemutatkozás

Az első Bokor-közösségek a '70-es évek második felében alakultak Fehérváron. A CSG ezek közt – talán – a második volt. A nagyobbak, a „komolyak” a Keresbe jártak, mi pedig, a bazilikás hittan apraja, Csibész Gaznácok voltunk. És maradtunk: innen a CSG rövidítés. Az általános iskola végén már ismertük egymást: most is tudunk egymás gyerekkori szerelmeiről és szakításairól, beteljesült és megghiúsult álmairól. Tanúi voltunk papi hivatás születésének, és ilyen irányú tétovázó, majd megnyugvó vajúdásnak. Volt idő – ha nem is hosszú – amikor három CSG-s lakott egy zárkában Baracskán, katonai szolgálat megtagadása miatt. Ha a Király Náci ismerne minket, azt mondaná: ez egy igazi testvérbarátság. Még akkor is, ha az ő-CSG-sek fele már nem jár közénk. Közülük többüket házastársuk képviseli most a közösségben. „C'est la vie”, mondhatjuk: ilyen az élet. És valóban, ez a közösségünk mai neve is lehetne. Hiszen a lassan 30 év alatt sok mindent átéltünk már: házasságok létrejöttét és felbomlását, széthullott kapcsolat újjászületését. Szültünk, és örökbe fogadtunk vagy két tucat gyereket. A legnagyobb közülük már felnőtt, a legkisebb alig egy hónapos még. Egyikőjüket már befogadták az örök hajlékokba. Ahogyan Zoli testvérünket is, aki nehéz élet, halálos betegség után mindig megújuló hitet, és sok szép dalt hagyott reánk.

Az egyik Bokor Nagytáborban bemutatkoztak a fehérvári közösségek. Akkor a CsG-t én mutattam be az alábbi mondatokkal.

Kedves Laci!

Valójában én csak egy Karácsonyt töltöttem Baracskán, és mint a telefonba mondtam, nem sok mindenre emlékszem ezzel kapcsolatban. Azért ami eszembe jut, leírom.

Még nem mondtam, hogy én alapvetően szabálytisztelő ember vagyok, és ezért más katonai szolgálatosoknál könnyebben beletörődtem olyan dolgokba, hogy például nem lehet „tiltott irodalmat” (Szentírást, stb.) olvasni. Emlékszem, ti nagyobb rutinnal adtátok körbe a közösségi találkozókra elolvasandó anyagokat. Ezek általában valamilyen közösségi helységben, pl. a kultúrszobában (a szellőzőjárat tetején), vagy a folyosón (lambéria részében), esetleg a munkahelyen voltak eldugva. Menet közben jöttem rá, hogy azért van ez így, hogy ha megtalálják is „hipi” (ellenőrzés) alkalmával ezeket, ne lehessen tudni, hogy kié. (A smasszerok nem tudtak különbséget tenni a Jehova Tanúi és a katolikusok anyagai között.) Gyakori feladat volt az anyag elrejtése vagy elővétele a kultúrszobában. Ehhez fel kellett állni az asztalra (talán egy széket is rá kellett tenni?), és úgy elrejteni a szellőzőjárat tetején a néhány lapot tartalmazó borítékot. Ehhez két ember kellett olyan időpontban, amikor senki sem tartózkodott a helyiségben. Valakinek kellett fognia az ajtót belülről, amíg a másik pakolt. Ha ilyenkor próbált benyitni valaki, nem volt szabad beengedni, míg az „akció” be nem fejeződött. Na, az ilyen kellemetlen helyzetek nekem egyáltalán nem voltak ínyemre. Az izgalom mindig elterelte a figyelmemet magáról az anyagról. Volt, amikor a kultúrszobában tartott közösségi találkozót kellett félbeszakítani, mert valaki bejött tévét nézni. A foci pálya széle kellemes hely volt, de itt sem tudtam igazán figyelni a közösségi találkozóra. Annak viszont mindig örültem, ha Oltáriszentséget kaptam tőletek beszélő után. Csak egy pillanat, míg szájába veszi az ember, és utána csendben imádkozgatva sétál. Ilyenkor

A Baracskán eltöltött időkről gyűjtött anyagot H. Laci. Az alábbi levélben próbáltam meg visszaemlékezni az ott eltöltött Karácsonyra és a 14 hónapra.

mindig átéltem a kapcsolatot Istennel, az Egyházzal és bokrbeli testvéreimmel.

1984 Karácsonykor még a Vastanyán dolgoztam. Mivel a disznók ünnepnapon is megéheznek, minden nap kellett dolgozni a munkások egy részének. Ha jól emlékszem, választhattunk, hogy karácsonykor vagy Szilveszterkor akarunk-e pihenni. Az elítéltek többsége persze a szilvesztert választotta pihenőnapnak, valószínűleg a tévéműsor miatt. Meglepetésemre a Jehova tanúi szerettek volna Karácsonykor (is) pihenőnapon lenni, pedig számukra a Karácsony nem ünnep, mert szerintük Jézus máskor született.

Nagyobb ünnepeken (mint sokszor máskor is) valamilyen könyvet olvastam, Karácsonykor talán éppen a „Háború és béké”-t. Bevallom, az ünnepek tartalmát nem sikerült mélyen átélnem, de arra emlékszem, hogy ilyenkor szinte egész nap olvashatott az ember, és valóban teljesen belefeledkeztem a könyvbe, elfelejtve, hogy hol is vagyok. Azóta sem jelentett számomra egy könyv sem akkora élményt, mint ott bent Tolsztoj művei.

Hát ezek jutottak eszembe.

Zsoldos Zoli (1961-2001)

20 éves voltam, amikor Zoli barátom a Kertalja utcában lakott, egy kis, kertes házban. A többi barátomhoz hasonlóan neki is volt felesége, pici gyereke, de engem mindig örömmel fogadott. Folyton bütykölt valamit: szobát, fürdőszobát épített a házhoz, szövőszéket készített, vagy bútort rajzta táblából. Tuskót faragott, vagy éppen dallamot egy vershez. Gipszet öntött, melybe kislánya kezét formázta bele. Ha belefogott valamibe, ügyes keze nyomán rövidesen kiderült, ő mit képzelt bele abba az anyagba. Az ötletből soha ki nem fogyott. Én pedig szívesen dolgoztam vele, tanultam tőle...

Zoli temetésén ezekkel a mondatokkal emlékeztem rá.

Nyilatkozat tervezet

Mi, az Elmék Találkozása – „Európai Civil Fórum az Agykutatásról” Program magyar részvevői

a program által nyújtott lehetőségek keretében megismerve és átgondolva az egészségügy, és azon belül is az agyhoz kapcsolódó eljárások jelenlegi gyakorlatát és szabályozását, valamint a kutatások által a közeli jövőben (középtávon) várhatóan elérhető lehetőségeket

az alábbi nyilatkozatot tesszük:

A média kereskedelmi alapokra történő helyezésével a társadalom nem mondhat le a média értékközvetítő feladatáról. Az egyén szabadsága és a „máság elfogadása” nem mentesít azon viselkedésformák kutatásától és meghatározásától, amely mind az egyén, mind a társadalom szempontjából egészségesnek és értékesnek mutatkoznak.

Vizsgálatot tartunk szükségesnek a gyógyszerreklámok hatásáról a nem vényköteles gyógyszerek esetében is. Amennyiben a vizsgálatok jelentős és indokolatlan emelkedést mutatnak ki a keresletben és a gyógyszerfogyasztásban, szükségesnek tartjuk a gyógyszerreklámok szigorúbb szabályozását (betiltását).

Segíteni kell a magyar egészségügyi törvényben is részletezett „tájékozott beleegyezés” elvének megismerését a

2005-ben nagy ajándék volt számomra, hogy részt vehettem egy öt hétvégén keresztül tartó fórumon, amely kilenc ország civiljeinek véleményét összegezte az agykutatással szembeni elvárásokról. A sok olvasás, beszélgetés, gondolkodás után az alábbi írásban összegeztem és osztottam meg a magyar résztvevőkkel az akkor kialakult véleményemet. Az írás végén álló mondatokat végül is nem dolgoztam bele a tervezetbe, de máig fenntartom őket.

társadalomban. Az orvos-beteg kapcsolat fejlesztésén kívül az elv megvalósulását segíteni kell más módon is, pl. a modern média (Internet) felhasználásával is.

— * —

A kutatások során fel kell tárni a személyre ható jelenlegi és várható társadalmi változásokat és hatásokat. Az olyan viselkedési zavarok és rendellenességek kezelésében, amelynek oka jelentős részben társadalmi hatásokra vezethető vissza, előnyben kell részesíteni (az esetlegesen gyógyszeres kezeléssel kiegészített,) személyre szabott pszichoterápiás módszereket abban az esetben is, ha a jelenség hatásai fiziológiai szinten is kimutathatóak az agyi működésben.

Az iskolai oktatáson keresztül és más módon is tudatosítani kell az életmód, valamint az egyén szerepét az egészség megőrzésében. Mindenki számára hozzáférhető módon szélesíteni kell a preventív (és szűrő) jellegű vizsgálatokat és kezeléseket.

— * —

Tekintettel arra, hogy az emberi személyiség kialakításában a többi szervhez képest kitüntetett szerepe van az agynak, a jövőben kifejlesztendő agyi beavatkozások esetében meg kell vizsgálni, hogy azok nem vezetnek-e az emberi személyiség egyediségének és egyes alapvető vonásainak elvesztéséhez.

Meg kell határozni és szabályozni kell azokat a *nem egészségügyi* felhasználási területeket, ahol az agykutatás eredményei alkalmazhatók. Az agyi képalkotó eljárások és más, az agyi működést részleteiben vizsgáló módszerek csak egyedi elbírálás alapján, különösen indokolt esetben alkalmazhatóak pl. a bűnmegelőzésben és –felderítésben, a humánpolitikában stb.

A kutatóknak meg kell vizsgálniuk a szellemi teljesítményfokozó szerek hatásait és mellékhatásait az egyén és a társadalom szempontjából is. A vizsgálati eredmények ismeretében társadalmi vitát kell folytatni ezen szerek használatának szabályozásáról.

A kutatási tevékenység szabályozását úgy kell kialakítani, hogy minden kutatás elsősorban az egyéni és társadalmi jóllét előremozdítását szolgálja, mégha a kutatás finanszírozása gazdasági érdektől vezérelve történik is. Fontos szerepe van az államnak az alapkutatások finanszírozásában, melyet – a szabályozás

módosításán keresztül – az alkalmazott kutatásokból származó (állami) bevételek növelésével is erősíteni kell.

A magánegészségügyből származó állami (adó) bevételeket vissza kell juttatni a közegészségügybe, hogy az ingyenesen nyújtott szolgáltatások színvonala is növekedjen a térítéses kezelések elterjedésével.

– * –

A kutatások és kutatók anyagi és erkölcsi támogatásával meg kell őrizni hazánk vezető szerepét az agyi alapkutatásokban.

Ráckeve, 2005. november

A rendelkezésünkre álló anyagok, és a találkozók elhangzottak alapján az agykutatás eredményeinek alkalmazása az alábbi veszélyeket hordozza:

- Elsősorban a képalkotó eljárások segítségével a jövőben fokozott mértékben be lehet majd hatolni az egyének gondolati intim szférájába. Ez magában hordozza az irodalmi alkotásokban már megörökített gondolati ellenőrzés és totális diktatúrák veszélyét.
- A teljesítményfokozó szerek kifejlesztésével és használatával a fiatalok társadalmi esélye méginkább az anyagi helyzetüktől válhat függővé.
- A pszichés rendellenességek kezelése fokozottan a gyógyszerek irányába tolódik el. Ezáltal – miközben nem nő a kezelés hatékonysága, – csökken a terápia személyes, segítő jellege, és a beteg részvétele a gyógyulási folyamatban.

A Föld történetében a korábbi (evolúcióban testet öltő) folyamatok az emberi elme megjelenésével, annak következményeként – mentális és társadalmi síkra áthelyeződve – hihetetlen mértékben felgyorsultak. Ezért mai világunk globális környezeti és társadalmi problémáinak megoldása csak az elmével egyedül rendelkező emberi faj feladata lehet. Ebben az agykutatás eredményeit fel kell használnunk.

Az agykutatás eredményeinek felhasználása

- a környezettudatos életmód és fenntartható életstratégiák vizsgálatával és járuljon hozzá az európai és globális problémák megoldásához,
- csökkentse a társadalmi feszültséget azáltal, hogy az egészség megőrzésén túlmutató beavatkozások minden ember számára egyenlő eséllyel legyenek hozzáférhetőek.

A tudat megjelenésével az ember fokozatosan olyan – bizonyos értelemben mesterséges – környezetbe helyezte magát, amely egyre távolabb kerül a természettől. A tudatbefolyásolásra alkalmas eszközök és szerek fokozottan hozzájárulnak a virtuális valóság létrejöttéhez. Ezért ezen technikák kifejlesztése mellett a kutatóknak meg kell alkotniuk a helyes használatukra vonatkozó szabályokat is.

Béla!

Lehet, hogy már nem aktuális, azért leírom néhány gondolatomat a homoszexualitás kapcsán.

Az un. evolúciós pszichológia többek között azzal is foglalkozik, hogy az őstönök kialakulását úgy magyarázza, hogy azok a gének számára hogyan biztosítanak nagyobb esélyt a szaporodásra (genetikai siker). Röviden, ez a magyarázata a különböző neműek vonzódásának, és amit ez magában foglal, az azonos neműek „taszításának”. De hasonló okok miatt alakult ki, már az emberekre gondolva, a vérrokonok, vagy pl. a nem „ivarérett” személyek iránti szexuális vonzódás hiánya. Én személy szerint valami undorfélét érzek, ha velem azonos neműekre, mint szexuális partnerre gondolok. Most már értem, hogy ez nem a (bigott) vallásosság miatt van bennem, hanem őstön szinten. Hasonlóan nem kívánom a szerelmet anyámmal, testvéremmel stb. És nem vonzódok a „kiskorú” lányokhoz sem szexuálisan.

Van olyan őstönöm, amin mint ember, úrrá szeretnék lenni. Ilyen pl. az agresszió, a mások feletti uralkodás, és a birtoklás őstöne. (Ezt fogalmazza meg a Bokor „hármasszövege” a kicsiség-szegénység-erőszakmentességben.) De az általam elnyomni kívánt őstönök közé lehet sorolni a (főleg) férfiak esetében „genetikai előnyt” jelentő vonzódást minél több szexuális partner irányában. (Az elváltak körében állítólag az egy szülőre eső gyermekek száma állítólag már meghaladja a nem elvált szülőkre eső gyermekszámot.)

Úgy látom most, hogy a magamban leküzdendő őstönök körét nem kell bővíteni, legalábbis a homo- vagy biszexualitás, a pedofília vagy az Ödipusz-komplexus irányában. És szeretném, ha az undoromat a fentiek iránt szabadon kifejezhetném, mint ahogyan ki szeretném fejezni azt, hogy a bizonyos őstöneimet elnyomni igyekszem.

Ebben az olvasatban tehát nem logikus egyébként, hogy miért bünteti vagy tiltja a társadalom az egyiket (pl. pedofil képek feltételét az Internetre), és miért engedi/támogatja (pl. legális házasságkötéssel, örökbefogadási lehetőséggel) a másikat.

Talán ide kapcsolódik, hogy a rendszerváltás körüli eufóriámban, a diktatúra után nagyon szabadságpárti voltam, a liberális pártok hatalomra kerülését szerettem volna. Ma

Az alábbi levél egy internetes vitához küldött hozzászólásom. Egyes állításaimat lehet vitatni, de az biztos, hogy a felvetett témákban égetően fontos lenne helyükre tenni a dolgokat.

viszont úgy gondolom, a szabadság önmagában nem érték, csak lehetőség, közeg az értékek létrehozására. De attól, hogy valami más, mint a megszokott, hogy a világot sokfélebbnek, színesebbnek kívánjuk, attól még nem válnak bizonyos dolgok értékké.

Valóban, az emberiség mai helyzetében kicsit a tudomány feladata is az értékek meghatározása. Szerintem a tudománynak fel kell adnia (és fel is adhatja, mert megvannak az objektív eszközei hozzá) a függetlenségét, és értékelnie kell az egyén és a társadalom boldogulási perspektívája szempontjából a magatartásformákat, a társadalmi, gazdasági rendszereket. Számomra személyes jó példa erre dr. Kopp Mária, a SOTE Magatartástudományi Intézet vezetője, de biztosan sokan mások is.

Persze, nem akarom, hogy büntessék, vagy mindenáron orvosilag kezeljék a nem normális szexuális eseteket. Nyilván ki kell alakítani olyan közeget, ahol valamilyen szinten számukra is élhető az élet. Ha a közfelfogás valamit betegségnek kiált ki, akkor azonnal az orvosok hatáskörébe utalja a problémát (a gyógyszergyárak rástartolnak a tablettafejlesztésre, stb.), a társadalom felelőssége csökken, és a páciens esetleg „ráfekszik” a helyzetre, széttárva kezét, hogy beteg vagyok, gyógyítson az orvos, ha tud. (Ez az ún. medikalizáció.) Talán jobb, ha a betegség és egészség fogalmai mellett bevezetünk más kategóriákat, pl. rendellenes stb., és nem a szűk értelemben vett egészségüggyel kezeltetjük az ilyen eseteket.

Mindezt annak ellenére mondom, hogy pont a pszichés betegségek esetében nem lehet támaszkodni az illető betegségtudatára. Pl. a mai Napóleonok nem érzik magukat betegnek.

És még egy kitérő: a génekbe kódolt ösztönök felülbírálása a mém modell bevezetésével is végiggondolható. A mémeket, mint kulturális géneket második replikátornak tekintik. A mémek az agyunkért, mint szűkös erőforrásért versenyeznek és terjednek, mutálódnak, a hagyományos géneknél sokkal gyorsabban. Nem lepődnek meg, ha a marketing már rástartolt volna a témára: az eladandó áruhoz olyan mémkomplexet kell kifejleszteni, ami segíti a piaci bevezetést (Igazából már ma is ez megy, csak nem ilyen tudományos szinten.) A jövő a versenyfutás az emberi agyak feletti uralom megszerzéséért, jól megtervezett „mémvírusokon” keresztül. Úgyhogy mindenki vigyázzon magára. És megfordítva is igaz: a gének túl lassú evolúciójában bízni már nem lehet, ha valaki a világot akarja megmenteni mondjuk néhány tízezer éven belül valamilyen katasztrófától, vagy az Isten Országáért értékrendjét szeretné hatékonyan terjeszteni, akkor ne bízson az emberek racionalitásában, hanem tervezzen olyan mémeket (= liturgia, számláló a törtben, sokféleképpen nevezhetjük), amik hordozóként magukkal visznek eszméket is. Jó (?) példák lehetnek erre a közelmúlt jótékony célú műanyag karkötői.

Ha tévedtem valamiben, nem bánom, ha figyelmeztettek.

Menjünk, vagy ne menjünk?

Szerintem azt kell végiggondolnunk, hogy hogyan kell reagálnunk a körülöttünk lévő világ változásaira. Egyáltalán, a jelen helyzet értékelésében mit tartunk lényeges mozzanatoknak, folyamatoknak. A „Kossuth térre menés” az ezekre a kérdésekre adott válaszokból következik – vagy nem következik.

Egyetértek azzal, hogy én magam, a közösség, a Bokor ne csapódjunk semelyik párthoz, vagy annak holdudvarához. Ne szolgáljunk ki pártérdeket, ne keveredjünk a hatalom-gazdagság-erőszak hálójába és eszközeibe. Tudom, hogy Isten országa a baráti beszélgetésben, személyes élet példa által, a gondolkodásmód megváltoztatásával lassan, de mégis a leghatékonyabban épül.

Mégis. Elsősorban arra kell figyelni, hogy Jézus tanításához közel legyünk, nem pedig arra, hogy a politikától mindenképpen távol. Ha egy párt igazságosságról beszél, akkor mi ne tegyük félre az igazságosságot! Ha egy párt szeretetről beszél, akkor mi ne mondjunk le a szeretetről! Ha egy párt elítéli az erőszakot, mi ne hallgassunk el azért, nehogy a malmára hajtsuk a vizet!

Különböznél oda jutunk, hogy feloszolhat a közösség, mert a polgári körök a politikába bevonták a közösség fogalmát. És az erőszak ügyében is csak a Helsinki Bizottság és az ENSZ kényszerű bizottsága fogja hallatni a hangját – a Bokor nem.

Talán nem kellene ilyen egyszerűen lemondanunk az értékeinkről.

És hogy mi történik körülöttünk a világban? Elmondom a mostani politikai eseményektől függetlenül bennem kialakult (de általuk nem cáfolt) képet. Mindnyájan tudjuk, tapasztaljuk, hogy a globális gazdaságban milyen méreteket ölt a természeti környezet kizsákmányolása. Az ózonlyuk, a klímaváltozás, a fajok pusztulása talán a legismertebb példái a folyamatnak. A mítikus gazdasági növekedés fenntartásához ezt a kizsákmányolást egyre fokozni kell. Ezzel a jelenséggel teljesen párhuzamosan fo-

A Bokron belül az alábbi írásomat a 2006. őszi politikai események után kifejezetten provokatívnak szántam. Minden mondata mögött sok vívódás, és még több messzire vezető gondolat áll. És ezek a kérdések azóta még forróbbá váltak.

lyik az általunk anno „termelőerőként” tanult humán környezet kizsákmányolása. És itt elsősorban a jelenségnek nem az az aspektusa érdekes, hogy nem fizetik meg a munka(erő) árát. Hanem az, hogy a társadalomból az értékek kivonása a természeti környezethez teljesen hasonlóan történik. Cinikusan fogalmazva: „Normális vagy? Akkor hülyét csinálunk belőled, a hasznot pedig zsebre tesszük.” Vagy: „Eddig nem lődöztél az iskolában? Akkor most majd fogsz. Az akciófilm jogdíja pedig, ahonnan a magatartási mintákat merítetd, a miénk.” (Mintha az energia-megmaradás törvénye kiterjeszhető lenne: az emberi értékek pénzzé konvertálhatók.) A jelenség lájtosított elnevezése a konzumidiotizmus. És ha a társadalom összeomlik, mert mondjuk a szingli életformába nem illik bele a humán környezet számszerű újratermelése, akkor ez a terület a globális gazdaság „lehalászott területévé” válik, ahonnan odébb kell állni.

Vajon ebben a helyzetben elég-e az, ha azt mondom, hogy én mindenesetre Istenre bízom magamat, Rá figyelek, és magammal együtt a családomat, közösségemet kivonom ebből a folyamatból, amennyire tudom? Esetleg kicsit többet dolgozom, kicsit kevesebbet adok a pénzből, időből a rászorulóknak a romló feltételek között?

Mindnyájan tudjuk, hogy ez elég. Tudjuk, hogy ha jól csináljuk, a gyerekünk ügyes lesz, okos, kiegyensúlyozott, az osztályban a legjobb barát, a társaságban a legjobb parti, a legmegbízhatóbb kolléga, ahogyan mi magunk is azok vagyunk. A sikert nem lehet elvenni tőle, tőlünk.

De miért mondtuk akkor a Bokorban eddig, hogy ez nem elég? Miért neveztük az erőszakot erőszaknak, a hazugságot hazugságnak, az igazságtalanságot igazságtalanságnak? Miért nem volt mindegy, hogy miközben szegényedünk, a pénzünket a kizsákmányoló milliárdos, vagy a rászoruló kapja? Miért ragasztottuk be az „őrsi naplóba” az újságcikket az éhezőket pártfogoló színésznőről? Miért mondtuk, hogy minden Istené, és csak a maradékot adjuk oda a császárnak?

Szeretném, ha kifejezné ma is szociális érzékenységét a Bokor, ha észrevennének a társadalom – nem csak anyagi értelemben vett – kettészakítottságát. Ha megfogalmazzánk a Bokor számára a középosztály társadalmi felelősségét. Ehelyett, úgy érzem, társadalmi pozíciónkat a jelenlegi helyzetben csak a sztoikus nyugalomunk hamis megalapozására használjuk fel. Ha megtalálnánk saját hangunk, amellyel elmondhatjuk, hogy fájdalmas most magunknak is átélnünk azt a fajta igazságtalanságot, amely ellen – másokért – évtizedek óta küzdeni próbálunk. Szeretném tudni, hogy a Bokor nem a gyengesége miatt nem állított imasátrat, nem osztott szórólapot, Érted vagyok-ot a Kossuth téren.

Szeretném tudni, hogy minden lehetségest megtettünk a fokozódó társadalmi feszültségek okozta, ma még kiszámíthatatlan, de emberi ésszel elkerülhetetlennek látszó robbanás megelőzése érdekében.

Amikor néhány alkalommal elmentem a Kossuth térre, ha nem is ilyen összeszedetten, de ezek a gondolatok foglalkoztattak.

Úgy gondolom, hogy akik közülünk nem mentek ki, azokat is megérintették, megrendítették az események. Még azokat is, akik látszólag a cinikus közömbösség, legyintés, kiábrándultság álarca mögé bújtak. És azokat is, akik valamiért arra a következtetésre jutottak, hogy nekünk ezekhez a kérdésekhez nincsen közünk.

Lélekvaró elmélkedés

A Mennyei Atyával nem csak az a „probléma”, hogy nem jelent meg a zsidóság számára a „fizikai” térben, hanem az időben sem jelent meg. Bár számunkra – kétezer évvel később élve – Jézussal is probléma, hogy nem tudjuk őt a fizikai valóságban megtapasztalni. Mégis, az evangéliumok elmondása révén megtapasztalhatjuk Őt. Az időbeni élete során sokféle szituációban, döntési helyzetben mutatta meg, hogy milyen az Atya időtlensége az időben „konvertálva”. A zsidók közül sokan akarták Istent meglátni, némelyek szinte rendkívüli elszántsággal. Jákob például – ahogyan Hamvas Béla fogalmaz – álmában az angyalokat is lehajigálja a létráról, csak feljusson. És erre mondja Jézus életének végéhez közel, hogy ne keressenek a zsidók más utakat, csak az Őáltala kitaposottat kövessék: a gondolkodás megváltoztatását, a gondolat, szó és tett egységét, önmagunk odaadását. Ez/Ő az út, aki ezen jár, az Atya felé tart. Aki az időtlen Atyát akarja meglátni az időben, az Jézusra szegezze tekintetét.

Még ma is, mi is sokszor másfelé kacsintgatunk: Jézus ugyan megmutatta az utat az Atyához légvonalban, de mi egy rövidebbet próbálunk keresni „az erdőn át”. Nem csoda, ha eltévedünk. Ezért mondja Jézus: „aki engem lát, látja az Atyát”. És ezen még az sem változtat, hogy Pünkösöd előtt eltűnt a tanítványok szeme elől.

Az alábbi írás, mely a Jn 14,7-14 versek alapján készült, végül kimaradt a Bokor 2007. évi kötetéből.

Meditációs lelkigyakorlat

Centit nem vágtam, de fokozódó várakozás volt bennem. Mint amikor műtetre készül az ember, és a várólistán araszol előre.

Vonattal akartam menni. Négy óra bumlizás. Ezalatt az ember elbúcsúzik a világtól. Próbáltam nyugtatni magam, mert ugye kockázat is van ilyenkor, ki tudja, hogy alakulnak a dolgok. És ha minden sikerül, lehet, akkor sem ugyanúgy látom majd a világot utána.

Az első nap az akklimatizálódással telt, és elkezdődtek a szokásos rutinvizsgálatok. Legyek csak nyugodt, sétáljak a jó levegőn, stb. Az első meglepetés az volt, hogy a második napon sem kezdtek a műtéthez. Lehet, hogy egy érfestéses vizsgálatra is szükség lesz, feltárandó vérkeringési rendszerem minden zugát. Vagy – gondoltam – nekem is meg kell szenvednem a sikerért: először is ki kell ürülni a teljes emésztőrendszernek? Nehogy a műtött szervet megfertőzze a bétartalomban levő mindenféle káros anyag. Aztán gyanússá vált a dolog. Lehet, hogy

mégsem egy sima műtét lesz, hanem valamilyen szervátültetés? És most dől el, hogy alkalmas vagyok-e a befogadására? Nem kapok teljes körű és megnyugtató tájékoztatást a helyzetről, mindenki hallgat, vagy csak rébuszokban beszél. Következő nap újabb gyanúm támad: talán nem is én kapok új szervet, hanem mégis belőlem vesznek ki valamit, de nem egy kártékony dolgot, hanem valami értékeset. Csak nem én leszek a donor!? És az egyik vesémet veszik ki? Szóval erre megy ki a játék. A generálfelújítás alanya, a procedura haszonélvezője nem én leszek, hanem valaki más. A siker érdekében le kell mondanom jól belakott testem egy darabjáról. Hát így állunk.

2007. április végén egy kilenc napos meditációs lelkigyakorlaton voltam, melynek módszerét Jálics Ferenc jezsuita szerzetes dolgozta ki. Az alábbi írás ezt követően készült.

Az utolsó napon választott orvosom felteszi a – most már félreérthetetlen szavakkal megfogalmazott – kérdést: „Igazán akarom-e, hogy testemet-lelkemet teljesen betöltse az illető?” (Az orvosi titoktartás miatt nem írhatok nevet: az egészségi állapot különösen védett adat.)

A válaszhoz – mármint hogy *nem akarom* – csak keveset kell gondolkoznom. De megmondani, hogy miért nem, ehhez már több idő kell. Ha az a Valaki belém költözik, akkor mi lesz velem? Az Ő céljai lesznek a céljaim, az Ő vágyai lesznek a vágyaim. És az enyémmel mi lesz? Az hagyján, hogy a hibáimtól így megszabadulhatok. De mi lesz a kényelmes, jól berendezett életemmel, a kedvteléseimmal? Kosárlabda, utazás, túrák? És a barátok, könyvek? Azokról is le kell, hogy mondjak? És micsoda logikai bukfenc azt akarni, hogy amit akarok, ne azt akarjam többé? Nem, ezt nem akarom, még ha nehezen tudom is elmagyarázni. (Lehet, hogy nem is vicc a „mások sokan vannak, de belőlem csak egy van, tehát vigyáznom kell magamra” mondás?)

Végül hazaküldenek. A zárójelentést, amit kapok, el tudom olvasni, de – ahogy az lenni szokott – nem értem: „Az emberi akaratnak meg kell hajolnia. Mint a betonvasnak, mielőtt betesszük a helyére. Mert az igazi különbség nem a *jó* és a *rossz* akarat között van, hanem az Istennek *átadott* és *át nem adott* akarat között.”

Most tehát úgy vagyok, mint a kisgyerek a Lego-val. Kaptam egy kérdést és egy választ, most pedig próbálgatom, hogy hogyan passzolnak össze.

Az írás óta eltelt fél év. Az ezalatt történt beszélgetések és gondolkodás után úgy látom, hogy Isten valóban meg kell hogy szülessen bennünk. De nem úgy, hogy kívülről költözik belénk; hanem valahol mélyen már eleve ott van bennünk. Ahogyan sikerül levetnem magamról evilági burkaimat, úgy egyre jobban betölt engem Ő. És mindez úgy történik meg, hogy közben az önazonosságomon sem esik csorba 8-)).

